

Nr 100.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1918 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om anslag till understöd för uppförande av byggnader å egnahemslägenheter.
(2:a avd.)

Uti en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 159, har herr *Sjöblom m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte på extra stat för år 1919 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 3,000,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i motionen angivits användas till understöd för uppförande av sådana bostads- och ekonomibyggnader, vartill lån beviljats ur statens egnahemslånefond, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1918 av tillgängliga medel utanordna 1,500,000 kronor.

Till stöd för motionen har anförts följande.

»Då statsmakterna på sin tid beslutade upprätta den s. k. egnahemslånefonden, var avsikten därmed dels att öka tillgången på lämpliga arbetarebostäder på landsbygden, dels ock att främja uppkomsten av små jordbruk för mindre bemedlade personer. Att statens understödjande av egnahemsrörelsen på landsbygden i stort sett lett till goda resultat framgår av det intresse och det förtroende, varmed egnahemssaken numera omfattas inom vårt land. Antalet nybildade egnahemslägenheter per år har ständigt ökats t. o. m. år 1914. Efter nämnda år har emellertid en stark tillbakagång i nybildandet av egnahemslägenheter på landsbygden ägt rum. Enligt kungl. lantbruksstyrelsens berättelse belånades år 1914 med statens egnahemslån 464 st. obebyggda jordbrukslägenheter och 607 st. obebyggda bostadslägenheter,

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 10 saml. 47 häft. (Nr 100.)

under det att år 1915 endast 336 st. obebyggda jordbrukslägenheter och 363 st. obebyggda bostadslägenheter belånades. Alltså en minskning med omkring 30 % för jordbrukslägenheterna och 50 % för bostadslägenheterna. För åren 1916 och 1917 föreligga ännu icke några bearbetade uppgifter, men man har all anledning att förmoda, att de nybildade lägenheternas antal för dessa år ytterligare minskats.

Orsaken till detta förhållande torde uteslutande kunna tillskrivas de ständiga prisstegringar å byggnadsmaterialierna, som under de senare åren ägt rum. Byggnader å ett småbruk om 5 å 6 hektar, som förut kunnat uppföras för omkring 3,000 kronor, betinga nu ett pris av 6,000 kronor och därutöver. Med så höga byggnadskostnader är det icke längre möjligt för mindre bemedlade personer att skaffa sig egna hem.

Vanhävdad och ouppodlad mark kan naturligtvis heller icke längre, såsom förut varit fallet i rätt stor utsträckning, tagas i anspråk för egnahemsändamål, enär dylik mark icke kan förränta de höga byggnadskostnaderna. Detta är så mycket mer att beklaga, då just nu med den rådande knappheten på livsmedel varje nyodlings möjligheter böra tillvaratagas.

Skall nu egnahemsbildandet kunna fortgå efter de av statsmakterna fastställda bestämmelserna, måste givetvis byggnadskostnaderna genom åtgärder från statens sida kunna hållas nere.

För avhjälpan av bostadsbristen inom städerna och stadsliknande samhällen anvisade statsmakterna för år 1917 ett belopp av 4,000,000 kronor att på vissa villkor, men utan återbetalningsskyldighet, användas såsom understöd för uppförande av bostadshus och smålägenheter. Därvid skulle som regel gälla, att kommuner bidroge med $\frac{1}{9}$, medan staten tillsläppte $\frac{2}{9}$ eller tillsammans $\frac{1}{3}$ av byggnadskostnaden. En dylik åtgärd torde även vara det enda säkra sättet att förhindra egnahemsbildandets fullständiga tillbakagång på landsbygden.

Emellertid kan ej påräknas att kommunerna skulle kunna förmås att för de ofta enstaka byggnader, varom här är fråga, ikläda sig någon som helst ekonomisk garanti eller uppoffring, ej heller är det tänkbart att låneförmedlarna själva disponera medel härför.

Följaktligen synes det oss som om enda utvägen vore, att staten till förbilligande av byggnadsmaterial för egnahemsbyggnader på landet bidroge med hela den avsedda tredjedelen av byggnadskostnaden. Understödet i detta fall torde lämpligast utlämnas genom vederbörande godkända förmedlare av statens egnahemslån. De närmare bestämmelserna härom torde böra utformas av Kungl. Maj:t.

Vid bestämmandet av anslagets storlek torde antalet nybildade lägenheter år 1914 tjäna till ledning. Då detta antal utgjorde sammanlagt för jordbruks- och bostadslägenheter 1,071 st. och byggnadskostnaden för varje lägenhet beräknas till 6,000 kronor, uppgår den totala kostnaden till 6,426,000 kronor. Emellertid kan nog förutsättas, att egnahemsbyggandet på landet under alla förhållanden kommer att något inskränkas, vadan redan ett belopp av 1,500,000 kronor torde vara tillräckligt under ett år. Anslaget som begäres för år 1919 är likvisst till hela nyssnämnda belopp erforderligt för innevarande år.»

Motionärerna hava framhållit angelägenheten av att för egnahemsbildandets fortgång efter av statsmakterna fastställda bestämmelser byggnadskostnaderna genom åtgärder från statens sida hållas nere och hava såsom utväg för detta måls ernående föreslagit anvisande av visst anslag i likhet med vad under år 1917 ägt rum för avhjälpande av bostadsbristen inom städerna och stadslignande samhällen.

Utskottet.

Utskottet är ense med motionärerna därom, att egnahemsrörelsen bör erhålla det kraftiga understöd från statens sida, som kan anses nödvändigt för att befordra dennas fortsatta utveckling. Enligt utskottets förmenande finnes emellertid icke, på sätt motionärerna vilja göra gällande, på landsbygden samma behov som i städerna av byggnadsverksamhetens upphjälpande. På landet torde nämligen icke föreligga det nödläge på bostadsmarknaden, som givit anledning till anvisande av ovannämnda anslag till bostadsbristens avhjälpande i städerna. För landsbygdens vidkommande förefinnes dessutom, i motsats till vad förhållandet är beträffande städerna, tillfälle till erhållande av egnahemslån för uppförande av mindre bostadslägenheter.

Härjämte vill utskottet erinra, att innevarande års riksdag medgivit en ganska betydande höjning av de i 2 mom. 2 stycket av nådiga kungörelsen den 13 juni 1908 angående förändrade allmänna villkor och bestämmelser för den av staten utövade egnahemslånerörelsen omförmälda värdemaxima, samt dessutom i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida och i vad mån ökade möjligheter till erhållande av procentuellt högre egnahemslån än enligt gällande föreskrifter för närvarande kunna lämnas, lämpligen böra beredas.

Med hänsyn till vad sålunda anförts synes, enligt utskottets mening, tillräckligt vägande skäl för ett bifall till motionen ej förefinnas.

Utskottet hemställer därför,

att förevarande motion ej må av riksdagen bifällas.

Stockholm den 16 maj 1918.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Reservation

av herr *Hamilton*.

Närvarande: Hrr greve *Hamilton*, *Paulson*, *Holmquist*, *Fahlén*, *Lindblad*, *Hellström*, greve *Wachtmeister*, *Persson*, *Nilsson* i Tånga, *Nilsson* i Landeryd, *Sävström*, friherre *Hermelin*, *Igel*, *Norin* och *Olsson*.
